

Čís. 5364.

K pojmu diferenčních obchodů.

Jde o efektivní obchod cennými papíry na burse, skládal-li komitent bance potřebnou hotovost, vyžadoval-li si od banky koupené cenné papíry a dodával-li jí cenné papíry ku prodeji.

V řízení směnečném jest i pro odvolací (dovolací) odpověď lhůta osmidenní.

(Rozh. ze dne 13. října 1925, Rv I 1299/25.)

Proti směnečnému platebnímu příkazu na 20.000 Kč namítl žalovaný mimo jiné, že směnkou měl býti kryt zůstatek (saldo), vyplývající pro žalující banku z obchodů diferenčních. Procesní soud první stolice ponechal směnečný platební příkaz v platnosti. Odvolací soud napadený rozsudek potvrdil. Nejvyšší soud dovolání nevyhověl, návrh žalobkyně na přisouzení útrat dovolací odpovědi zamítl.

D ů v o d y:

Co do pojmu a podstaty obchodů diferenčních stačí poukázati k rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 20. ledna 1925, č. j. Rv I 1875/24 sb. n. s. čís. 4571 a jde jen o to, zda se žalovanému podařilo prokázati, že i v tomto případě šlo o takové obchody. Žalovaný uvedl, že nikdy nebyl samostatným obchodníkem, nýbrž jen výpomocnou silou v obchodě svého otce. za stravu, že jest nemajetným, o čemž svědčí bezvýslednost exekucí proti němu vedených, že také dle svého povolání a bydliště byl dalek skutečného provozování obchodů cennými papíry. Dojížděl sice občas do Prahy na bursu a tam setkal se jednou s ředitelem žalobkyně H-em, který ho vyzval, by si otevřel u žalobkyně spekuláční účet a by za tím účelem složil 100.000 Kč. Žalovaný uposlechl této výzvy, vypůjčil si peníze u otce a prováděl spekuláční transakce, při čemž mu šlo jen o docílení kursovních zisků nikoli o efektivní dodání a převzetí cenných papírů. To také žalobkyně věděla a věděti musila, což plyne z toho, že dle výpisu z obchodních knih jejich činil obrat za dobu od 21. července 1923 do 25. října 1923 na účtě »má dáti« 1,395.100 Kč, na účtě »dal« 1,049.673 Kč, k 31. prosinci 1923 celkovy obrat na účtě »má dáti« 2,142.320 Kč 99 h, na účtě »dal« 1,922.290 Kč 90 h, ku 23. dubnu 1924 pak na účtě »má dáti« 648.214 Kč a na účtě dal 628.336 Kč 25 h. V daném případě nebylo prý efektivně plněno, zejména nebyly mu cenné papíry vydány, ač o to žádal. U některých položek nebylo při koupi papírů vyčkáno dne valuty a byly papíry ještě před tímto dnem prodány. Při značném obratu nebylo efektivní plnění ani možným, a žalobkyni šlo jen o to, by docílením velkého obratu získala na diskontní sazbě i různých poplatcích a provisích. Spekuláční úmysl musel býti žalobkyni znám již z toho, že při jednom z prvých obchodů na spekulaci à la baisse zůstal žalovaný dle seznamu hodnot k 31. prosinci 1923 dlužen 350 akcií Kreditek a 300 akcií Alpinek. Žalobkyně prý také věděla, že žalovaný není zámožným, neboť při nepatrném krytí 20.000 Kč vymáhala všemožně úhradu a vynutila

si vydání blanco směnky. K vyvrácení těchto tvrzení uvedla žalobkyně, že žalovaný na počátku obchodního spojení složil na hotovosti 100.000 Kč, udílel jí příkazy ústní i písemné k nákupu cenných papírů, které žalobkyně provedla na burse a dle jich výsledků připsala hodnotu na účtě žalovaného buď k dobru neb k tíži a papíry měla pro žalovaného v depotu. Šlo tedy vždy o obchod na burse, efektivní. Žalovaný uznal prý správnost kontokorentu ze dne 30. června 1924 a v kanceláři Dra N-a před podáním žaloby výslovně svůj dluh, jež se zavázal splácti po 5.000 Kč, při čemž bylo ujednáno, že, nedodrží-li splátek, bude směnka, kterou dal 2. května 1924 žalobkyni, vyplněna na 20.000 Kč a ihned zažalována. Žalovaný nedodržel ani první splátky. Příkazy své mínil žalovaný vážně. Uděloval je bursovním agentům samostatně jako stálý návštěvník bursy, takže ve většině případů banka prováděla jen převody kupu a prodeje papírů na účtě žalovaného. Když pak v jednotlivých případech žalobkyně shledala, že obchody přesahují bankovní krytí, bylo agentům zakázáno, by příkazy žalovaného neprováděli. Žalovaný měl vždy možnost nakoupené hodnoty si vyžádati, poněvadž byly pro něho v úschově, o čemž byl vždy zpraven. Časově byla realizace vždy možná. Žalovaný skládal k rukám žalobkyně hotovosti v různých obdobích, a také si je vybíral. Složených záloh, kromě vybraných, bylo použito k nákupu cenných papírů pro žalovaného dle jeho příkazů. Žalobkyni bylo známo, že žalovaný provádí značné obchody prostřednictvím banky P., ukazoval také žalobkyni značné odpočty a šla o něm pověst, že má jmění okrouhle 2.000.000 Kč. O sobě tvrdil, že má nemovitosti jak na Kladně, tak i v Praze, že jest účasten vkladem čtvrt milionu na jakési továrně na kovové zboží v Praze, a že má statisícové dodávky do kladenských hutí. Žalovaný byl také majitelem bursovního lístku, který se vydává jen osobám finančně dobře situovaným. O dobré finanční situaci a důvěryhodnosti žalovaného svědčilo také, že mu bylo uděleno dispoziční právo na účty jiných osob, jehož také použil. Kromě toho byly žalobkyni známy výborné majetkové poměry otce žalovaného i jeho tety Kláry G-ové. Na základě provedených důkazů, jež strany o svých tvrzeních nabídly, učinil procesní soud tato zjištění, jež odvolací soud dle Šu 498 c. ř. s. rovněž převzal: Žalovaný jest sice nyní bez majetku, nikdy nebyl samostatným obchodníkem, nýbrž jen zaměstnán jako příručí v obchodě svého otce za stravu, požívá úplné volnosti a často dojížděl do Prahy. Klára G-ová zapůjčila mu 28.000 Kč na spekulaci obchody a též otec daroval mu peníze, že »stál již mnoho peněz«. Žalovaný prováděl v roce 1923 až 1924 u filiálky banky P. značné spekulaci obchody a měl u ní podkrytý účet. Dále bylo však také zjištěno, že žalovaný od počátku obchodního spojení se žalobkyní činil dojem zámožné a důvěryhodné osoby, jednak dle způsobu života, jednak tím, že tvrdil, že kupuje dům na Vinohradech, že jest súčasťněn kapitálem asi čtvrt milionu Kč na průmyslovém podniku pražském, že vydělal značný peníz na akciích V. — Magnesit, jednak, že předkládal značné odpočty od banky P. pokud se týče filiálky, skládal sám u žalobkyně větší hotovosti a cenné papíry, že měl dispoziční právo k účtům cizích osob u žalobkyně se nacházejícím a dispozičně ty prováděl, že měl stálou legitimaci na bursu pro zboží a cenné papíry, která se dle znalce po-

sudku vydává jen osobám zámožným po vyšetření bursou, při čemž se majetek 300.000 až 500.000 Kč nepovažuje za jmění dostatečné veliké pro člena bursy — a konečně že dle pověsti, kterou si žalobkyně opatřila od krajanů žalovaného, tento se pohyboval na Kladně v nejlepších kruzích. Z těchto zjištěných okolností dovodily oba nižší soudy právem, že žalobkyně mohla žalovaného pokládati za vážného komitenta, třebaže nyní skutečně jest nemajetným. Dovolatel ovšem namítá, že se banka neměla spokojiti s tím, co jí o svých majetkových poměrech sděloval a že také informace, o nichž byla řeč, nebyly dostatečné, že proto banka zanedbala povinnou péči a musí nésti nebezpečí s tím spojené. Než dovolatel přehlíží, že míra spolehlivosti a důvěryhodnosti komitenta se neřídí vždy a v každém případě jen dle reálních záruk, které komitent bance nabízí. Vždyť i ty mohou býti zdánlivě. Záleží také na osobních vlastnostech, obchodní obratnosti a stycích, které komitent udržuje. Složil-li tedy žalovaný již při počátku obchodního spojení zálohu asi 100.000 Kč a vyzněly-li informace o něm, pokud je žalující banka potřebovala, příznivě a vyvíjel-li se další obchod s ním, jak ještě později bude vyloženo na pevné základně, skládal ještě další hotovosti a cenné papíry, úměrně ujednaným obchodům, nemožno banku viniti, že jednala lehkomyšlně neb neobchodnicky, jmenovitě že musila mítí pochybnost o opravdovosti obchodů, které s ní žalovaný sjednával. I kdyby se byla žalobkyně doslechla, že jest žalovaný dobrým spekulantem, nebylo by to ještě nic závadného. Spekulace sama o sobě není nedovolenou a bývá právě při obchodech cennými papíry předním jich účelem. Kdo kupuje cenný papír, očekává, že cena jeho stoupne a má-li snad později pochybnosti, neb hrozí-li pokles, hledí se ho zbýti. Dovolatel poukazuje dále k tomu, že rozsah obchodů byl přímo enormní, poněvadž obrat, docílený za necelého půl roku, převyšoval 2.000.000 Kč a má za to, že již tato okolnost postačila, aby opodstatnila námitku hry ve smyslu §u 1270 a násl. obč. zák. Než ani tato okolnost sama o sobě nebyla by rozhodující. Nezáleží jen na rozsahu obchodů, nýbrž hlavně na jejich proveditelnosti. A tu zjistily nižší soudy, že obligo žalovaného nebylo vyšší než 300.000 Kč a že měl proti němu aktiva vyšší 200.000 Kč na hotovosti a cenných papírech, že se pohyboval v povolené výši lombardu 70% a plnil řádně příkazy. Soudy zjistily však také, že realizace obchodů v celém jich rozsahu byla lehce proveditelná, časově možná a to i obchodů s kratší lhůtou, t. j. prodej a koupě týchž cenných papírů, dříve než došlo k arangement, poněvadž koupě a prodeje takové nejsou vyrovnávány téhož dne, nýbrž všecky teprve k příštím arangement. Mimo to prováděla je banka přes depot žalovaného. Pokud jde o způsob provádění obchodů, zjistily soudy, že žalovaný dával ústně, písemně nebo telefonicky příkazy buď přímo bance nebo bursovním agentům, kteří oznámili výsledek žalobkyni, která dle toho buď žalovaného zatížila neb uznala na účtě lombardním a dodané nebo vybrané papíry vyznačila na jeho účtě depotním. Žalovaný měl dle ujednání při navázání obchodního spojení za povinnost, složití větší hotovost a do depot větší počet cenných papírů, které měly býti do výše 70% kursovni ceny lombardovány a nakoupené papíry měly přijíti rovněž do lombardu. Žalovaný své povinnosti dostál, složiv 25. čer-

vence 1923 hotově 5.627 Kč a 3480 Kč, pak výtěžek za 150 prodaných akcií Poldiny hutě, 74.009 Kč a také se strany žalobkyně bylo postupováno dle zmíněného ujednání, neboť žalobkyně kupovala na příkaz žalovaného cenné papíry, protihodnotou za ně zatěžovala jeho účet lombardní a počtem kusů uznávala jeho účet depotní, při prodeji pak uznávala ho za výtěžek na účtě lombardním a zatížila na účtu depotním. Každý takový příkaz k prodeji neb ke koupi byl obchodem efektivním, žalobkyně měla pro žalovaného dotyčné papíry pohotově, žalovaný také občas o jich vydání žádal a také jí papíry do depot odevzdával. Jest tudíž nesprávným dovolatelovo tvrzení, že papíry nebyly efektivně dodávány. Poukazuje-li dovolatel na to, že byly žalující bankou trpěny tak zvané obchody »z prázdné ruky«, pokud se týče spekulace žalovaného à la baisse, stačí opět poukázati ku zjištěním obou nižších soudů, že žalobkyně neuznala žalovanému prodej 25 kusů akcií Ústecko-chemických, které žalovaný přikázal bursovnímu agentu L-ovi v březnu nebo dubnu 1924, aniž byl tyto papíry měl v depot u žalobkyně, kde tedy šlo o prodej »z prázdné ruky«, a patrně jen o kursovní diferenci a že zakázala bursovními agentům přijímati příkazy od žalovaného, a hleděla od té doby poněmáhlu obchody se žalovaným zlikvidovati. Tím projevila žalobkyně zřejmě, že nemíní se žalovaným vcházeti v obchody diferenční. Jiných případů, kde by byla žalobkyně prodeje »z prázdné ruky« trpěla, dovolatel jednotlivě vůbec neuvádí a omezuje se jen na povšechné tvrzení. Svědek H. uvádí sice, že žalobkyně dovolila žalovanému v několika případech obchody »z prázdné ruky«, ale jen proto, že šlo o papíry, jež měl žalovaný uloženy u Průmyslové banky, aneb o papíry, které mu žalobkyně mohla zapůjčiti. Z těchto výjimečných případů nedalo by se ovšem usuzovati na podstatu celého obchodního spojení. Stejně tomu jest co do obchodů na spekulaci à la baisse. Dovolatel má tu patrně na mysli odevzdání 150 akcií Poldiny hutě hned na počátku obchodního spojení. Ale tu dovedly již nižší soudy, že akcie tyto byly převedeny na žalobkyni dne 31. července 1923 k příkazu žalovaného Českou průmyslovou bankou v Praze, tedy vzhledem k úmluvě, tvořící základ obchodního spojení žalovaného se žalobkyní, jak již bylo doličeno, tedy ne na spekulaci, a právem nižší soudy z okolností těchto usuzují, že šlo i tu o plně reálný obchod. Dovolání vytýká také, že nikdy nastal případ, by žalovaný koupené papíry od žalující banky obdržel. K vyzvání procesního soudu, by přesně oznámil, kdy a o které papíry žádal, uvedl žalovaný jen, že krátce před podáním žaloby žádal o vydání akcií Poldiny hutě a losů, že však žalobkyně výdej odepřela. K tomu již správně podotkl prvý soud, že té doby nebyla pohledávka žalobkyně dostatečně kryta a že proto žalobkyně byla oprávněna, by vykonala zákonné právo zadržovací k těmto papírům, poněvadž žalovaný neprojevila ochoty, že při jich vydání pohledávku žalobkyně vyrovná. Neopodstatněnost dovolatelovy výtky, že se banka nestarala včas o doplnění krytí jeho běžného účtu, plyne již ze samého dovolání, kde na jiném místě se praví, že účet žalovaného byl neustále dostatečně kryt a že při nepatrném podkrytí tonula žalobkyně v úzkostech o úhradu a všemi možnými i nemožnými prostředky se snažila dosíci úhrady. Jest tudíž opodstatněn konečný závěr odvolacího soudu, že žalobkyně ani vý-

slovně, ani mlčky se žalovaným neujednala, že má býti placena jen difference cen na místě efektivního dodání a odebrání cenných papírů, neb že by byla věděla o jeho úmyslu hráti jen o diferenci, a svým počínáním umožňovala jeho uskutečnění, nýbrž, že naopak při všech obchodech se žalovaným mohla za to míti, že jde o vážné provedení skutečných příkazů jí daných, které také provedla. Postrádá tudíž námitka diferenčních obchodů rovněž opodstatnění, dovolání jest ve všech směrech neodůvodněné a nemohlo se potkati s úspěchem. Návrh na přisouzení útrat dovolací odpovědi strany žalující bylo zamítnouti, poněvadž odpověď byla podána opožděně, t. j. po uplynutí osmidenní lhůty §u 555 čís. 2 č. ř. s., platné též pro dovolací odpověď (Viz Ott: Úvod ve stud. soud. ř. III., str. 197, Hora: System III., str. 171, Neumann II., str. 1589 a stálou praxi).

Čís. 5365.

Podstata směnky z ochoty záleží v tom, že její přejímatel bere na sebe povinnost, postarati se, by směnka byla zaplácena, aniž by bylo při tom dokročeno na podpisatele z ochoty. Nestane-li se tak zaviněním přejímatelovým, jest tento práv podpisateli z ochoty náhradou škody. Ví-li třetí nabyvatel o tomto poměru a vykoná-li přes to své právo ze směnky, nelze v tom spatřovati obmyslnost, leč že by mezi podpisatelem směnky z ochoty a přejímatel směnky bylo výslovně ujednáno, že směnky nemá býti vůbec použito a tato úmluva byla třetímu nabyvateli známa.

(Rozh. ze dne 13. října 1925, Rv I 1424/25.)

Směnečný platební příkaz byl ponechán v platnosti s o u d y v š e c h t r i s t o l i c, N e j v y š š í m s o u d e m z t ě c h t o

d ů v o d ů:

Jest nesporno, že žalovaný podepsal obě žalobní směnky, vydané Maxem B-em, jako přijatel a že směnky přešly indosací B-ovou na žalobkyni. Jest tedy žalovaný ve smyslu čl. 23 a 81 sm. ř. povinen, ježto směnky dospěly, by zaplatil žalobkyni jako směnečné věřitelce (čl. 36 sm. ř.), celý směnečný peníz se 6% úroky a to při směnce znějící na 1.925 rent. marek odě dne splatnosti (čl. 50 sm. ř.), při směnce na 2.000 rent. marek však teprve od 18. února 1925, t. j. ode dne presentace směnky (čl. 40 sm. ř.), mimo to pak co do směnky první $\frac{1}{3}\%$ provise, poněvadž žalobkyně jako majitelka směnky dala ji pro neplacení protestovati (čl. 50 sm. ř.), což k zachování jejího práva také proti vydateli bylo nezbytno (čl. 41 sm. ř.). Námitka žalovaného, že podepsal žalobní směnky vydateli B-ovi jen z ochoty, by mu umožnil opatření automobilu, nemá významu, neboť, i kdyby tomu tak skutečně bylo, nebyl by tím směnečný závazek žalovaného nikterak dotčen. Podstatou směnky z ochoty jest, že její přejímatel, zde B., bere na se povinnost postarati se, by směnka byla zaplácena, aniž by při tom bylo dokročeno